

VEEL KANSRIJKER
DAN SOJA

Veldboon vraagt aandacht

Tekst: Egbert Jonkheer
Foto's: fabrikanten

Een robuuste vervanger voor soja, die aangepast is aan het Nederlandse klimaat, zo staat de veldboon bekend. Afgelopen jaar steeg het areaal van het eiwitgewas tot meer dan duizend hectare. De veldboon is kansrijk, maar de teelt vraagt de nodige aandacht, benadrukken deskundigen.

'MET EEN OPBRENGST VAN VIJF TOT ACHT TON PER HECTARE EN 25 TOT 32 PROCENT EIWIT IS DE VELDBOON DE WINNAAR ALS HET GAAT OM DE EIWITOPBRENGST PER HECTARE'

Met veel tamtam werd in 2016 de Green Deal Soja aangekondigd. Binnen enkele jaren zou er 10.000 hectare Nedersoja moeten groeien. Dat bleek veel te optimistisch. Afgelopen jaar groeide er 132 hectare van het gewas in Nederland, voornamelijk bestemd voor menselijke consumptie. Het gros van de telers haakte af, omdat de opbrengsten te laag waren en de kwaliteit te wisselend. In de tussentijd klom het areaal veldbonen van ruim 400 naar 1092 hectare. Het gewas is beter bestand tegen het Nederlandse klimaat, rijpt vroeger af en veredelaars zijn er al langer mee

bezig dan met soja, waarbij de vooruitgang flink is. Met een opbrengst van tussen de vijf en acht ton per hectare en 25 tot 32 procent eiwit is de veldboon momenteel de winnaar als het gaat om de eiwitopbrengst per hectare. Desondanks valt het financiële plaatje ook voor veldbonen maar moeilijk recht te rekenen. Het moet passen, bijvoorbeeld bij melkveehouders die een bonus halen uit VLOG-melk (zonder gebruik van genetisch gemodificeerde voedermiddelen), varkens- en kippenhouders met een eigen akkerbouwtaak of productie voor humane consumptie.

OPBRENGST WISSELT

Jan Derks Kloosterboer, teeltbegeleider voor Agrifirm in het Groningse Oldambt, zag de animo voor de teelt in zijn regio de laatste jaren toenemen. Na de tegenvallende resultaten met soja investeert Agrifirm nu in de veldbonenteelt door de oogst bij akkerbouwers op te kopen en hoofdzakelijk bij pluimveehouders weer af te zetten. “De afzet was altijd het grootste obstakel. Op zich past de teelt hier goed, als afwisseling voor graan. En melkveehouders die ruim in de grond zitten, telen het op eigen grond als krachtvoervervanger.”

Dat er vanuit de overheid wordt aangestuurd op meer eiwit van eigen bodem geeft de veldboon ook een duw in de rug. Toch ziet Kloosterboer het gewas als risicovol. “Met tarwe weet je wat je hebt. Een echte misoogst heb je bijna nooit. De opbrengsten van veldbonen kunnen echter sterk schommelen. In jaren met strenge vorst kunnen complete percelen uitvriezen. Daar staat tegenover dat, als je de grond goed op orde hebt, opbrengsten van zeven tot zelfs tien ton geen uitzondering zijn.”

Op zandgronden worden zulke opbrengsten niet zo gauw gehaald. Zeker niet op zure gronden, want daar houden vlinderbloemigen niet van. Ook is de veldboon gevoelig voor de structuur van de bodem, omdat hij een penwortel maakt.

‘DE SCHADE DOOR INSECTEN VALT DOORGAANS MEE EN EEN UITBREKENDE PLAAG WORDT DOOR DE NATUURLIJKE VIJANDEN MEESTAL WEL OPGELOST’

CHOCOLADEVLEKKEN

De teelt zelf vraagt de nodige aandacht. Zo zijn de mogelijkheden voor chemische onkruidbestrijding beperkt. Correctiemiddelen zijn er bijna niet en in de afgelopen droge voorjaren viel het effect van de bodemherbiciden tegen. Met een lage-doseringensysteem is er wat te doen aan nakiemers, maar dat vraagt een goede timing. Schoffelen is een optie in winterveldbonen, die vaak op een rijenafstand van 50 centimeter worden gezaaid. Zomerveldbonen hebben een kortere groeiperiode en worden daarom bij voorkeur op 37,5 centimeter gezaaid.

De schade door insecten valt doorgaans mee en een uitbrekende plaag wordt door de natuurlijke vijanden meestal wel opgelost. Soms kan het echter nodig zijn om in te grijpen, bijvoorbeeld bij een zware aantasting door zwartebonenluis.

WINTERVARIANT HEFT DE BESTE PAPIEREN

	Winterveldboon	Zomerveldboon
Zaaiperiode	half oktober tot eind november	februari tot half april
Opbrengstpotentie	5-8,5 ton/ha	4-7 ton/ha
Plantdichtheid	20 planten/m ²	40 planten/m ²
Zaaidiepte	8-10 cm	5-7 cm
Zaaizaadhoeveelheid	160-185 kg/ha	200-250 kg/ha
Rijenafstand	37,5-50 cm	37,5 cm
Oogstperiode	augustus	september

Bron: Limagrain

De veldboon is er zowel in een zomer- als in een wintervariant. De winterveldboon heeft een hogere opbrengstpotentie vanwege zijn langere veldperiode. Omdat de plant uitstoelt (zijscheuten maakt), is er minder zaaizaad nodig en kan hij eventueel op een ruimere rijenafstand worden gezaaid. Wel is een grotere zaaidiepte vereist, om het groeipunt te beschermen tegen vorst. Mocht de plant afvriezen, dan loopt hij vanuit ondergrondse delen weer uit.

Spuiten tijdens de bloei wordt zo veel mogelijk vermeden, omdat het gewas veel hommels en bijen aantrekt.

De belangrijkste ziekten in veldbonen zijn chocoladevlekkenziekte (botrytis) en roest. Ook hierbij steekt vooral de timing nauw, zegt teeltdeskundige Jos Groot Koerkamp van veredelaar Limagrain. “Zodra je de eerste vlekjes ziet, kan het plotseling hard gaan. We zijn daarom bezig om een signaleringssysteem op te zetten, waardoor we de telers op tijd kunnen waarschuwen als we de eerste aantastingen zien.”

‘AKKERBOUWMINDED’

Afhankelijk van het zaaitijdstip valt de oogst van veldbonen in augustus of september. Uiteraard moet de boon droog genoeg zijn, maar sterk drogend weer is niet gunstig. Dan springen de peulen open en is er veel zaadverlies. “Graantelers dorsen de bonen vaak ’s morgens, als het nog wat dauwig is, en gaan dan ’s middags weer in de graanoogst”, geeft Groot Koerkamp aan.

Al met al is het niet een gewas dat je er even bij doet, benadrukken de teeltspecialisten. De gemiddelde veehouder doet er goed aan om de teelt uit te besteden, menen zij. Ook een loonwerker die vooral gewend is aan het afwerken van zoveel mogelijk hectares moet echter uitkijken. “Mensen die dachten het er wel even bij te doen, heb ik al vaker zien eindigen met drie of vier ton bonen per hectare”, vertelt Groot Koerkamp. “En dat is niet genoeg. Je moet een beetje ‘akkerbouwminded’ zijn, anders is de kans op teleurstelling groot”, zegt hij. Ook telen als mengsel met graan voor de oogst als gehele-plantensilage noemt hij een mooie optie. Grotere kansen voor het gewas op de zandgronden ziet hij ontstaan als het lukt om veldbonen op de lijst te krijgen als vanggewas na maïs.

WATERSHOOT COMBINEERT VELDBOON MET MAÏS

Een mengteelt met graan komt vaker voor, maar veldbonen tussen de maïs? Loonbedrijf Waterschoot in het Noord-Brabantse Hoogeloon probeerde het afgelopen jaar. Het positieve effect van de stikstofbinding, het vriendelijke imago van veldbonen en hopelijk een stukje verbetering van de voederwaarde deden Kris Watersloot dit besluiten. Hoewel de gewassen zich prima ontwikkelden, viel het resultaat vooral in de latere maïsrassen tegen. Dat kwam vooral door de zaadverliezen uit de rijpe peulen bij de oogst. De NIR-sensor kon tijdens het hakselen nog geen verschillen meten in het eiwitgehalte van het geoogste product. Kuiluitslagen moeten dat uitwijzen.

